

Co dalej po nieudanej habilitacji?

dr Joanna Gruba
www.habilitacja.eu

Kiedy cztery lata temu (w 2013 r.) Rada Wydziału Nauk Pedagogicznych w Toruniu odmówiła mi nadania stopnia doktora habilitowanego, zawaliło mi się życie. A kiedy kilka miesięcy później zostałam zwolniona z pracy, zawalił mi się świat. Byłam jedną z pierwszych osób w Polsce starających się o habilitację w pedagogiki, po wejściu w życie tzw. nowej ustawy. W tym czasie nie było dostępnych publicznie żadnych odwołań od decyzji rad wydziałów, nie było żadnych informacji jak postępować w przypadku odwołania, nie było też wsparcia żadnych osób, do których można by się zwrócić chcąc uzyskać pomoc.

Nowa procedura obowiązuje już od 6 lat. Niestety problemy osób, którym odmówiono nadania stopnia doktora habilitowanego pozostały. W internecie opublikowanych jest zaledwie kilka odwołań, w których habilitanci podejmują walkę o odzyskanie swojego dobrego imienia i dochodzenia sprawiedliwości, a także pokazują ogrom nieprawidłowości podczas postępowań. Większość odwołań zgromadzonych jest na stronie <http://habilitacja.eu/index.php/pomagam>. Dotyczą one bardzo podobnych problemów, do których należą między innymi: nierzetelność recenzji, pomówienie o plagiat czy zarzut autoplagiatu.

Jak widać repertuar środków, stosowanych przez komisje habilitacyjne i rady wydziału, skutecznie „załatwiających” habilitacje jest ograniczony. A według nowego prawa habilitant nie ma możliwości przedstawienia swoich poglądów przed komisją habilitacyjną, co stawia go na przegranej pozycji wobec biurokratycznej maszyny uczelni i Centralnej Komisji. Jest to dyskryminacja człowieka i łamanie podstawowego prawa obywatela, zapisanego w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. To podstawowe prawo łamane jest przez osoby piastujące najwyższe stanowiska państwowe, które powinny stać na straży poszanowania dobrych obyczajów i praworządności w demokratycznym państwie.

O problemie adiunktów, którym odmówiono habilitacji pisze się niewiele. Ze społecznego punktu widzenia problem prawie nie istnieje. A jest to ogromna rzesza ludzi, z ponadprzeciętnymi osiągnięciami naukowymi, którzy zostali poddani negatywnej selekcji systemowej. O skali problemu niech świadczy liczba uchwał o odmowie nadania stopnia

doktora habilitowanego na Wydziale Nauk Pedagogicznych w Toruniu, gdzie na 10 osób tylko trzem osobom (30%) stopień nadano. W tym dwie osoby, to osoby z grona pracowników WNP!

Innym przykładem niech będzie Wydział Nauk Pedagogicznych na Akademii Pedagogiki Specjalnej w Warszawie, na którym według nowej procedury postępowania habilitacyjne rozpoczęły 22 osoby, z których 8 osób (36,36%) zakończyło postępowanie sukcesem, 10 osób (45,45%) ukończyło postępowanie odmową lub umorzeniem a kolejne cztery osoby (18,18%) są w trakcie postępowania.

Mając na uwadze ilość osób, które niekoniecznie z powodów merytorycznych zostały usunięte ze środowiska akademickiego, przedstawiam w kilku punktach sugestie dotyczące pohabilitacyjnych działań. Są one wynikiem własnych doświadczeń oraz doświadczeń osób, z którymi miałam przyjemność być w kontakcie przez ostatni rok.

1. Nie trać poczucia godności

Nie daj sobie odebrać poczucia wartości. Pamiętaj, że nieważne, jak ocenią twój dorobek i ciebie recenzenci, komisja habilitacyjna i rada wydziału – ty w dalszym ciągu jesteś wyjątkowy. Musisz sobie uzmysłwić, że recenzenci nie mają klucza do wszechwiedzy i wbrew temu, co nam przez lata wmawiano, często profesorowie nie grzeszą bystrością. Niejednokrotnie nie mają pojęcia o tematyce prac, które oceniają. Nie jest rzadkością, że oceniają dorobek przewyższający ich własne osiągnięcia.

Jeżeli jesteś pewny swoich poglądów, walcz o nie. To nie ty powinieneś się wstydzić dotkliwych, gorzkich słów zawartych w recenzjach. To recenzenci powinni się wstydzić popełnionych w recenzjach błędów merytorycznych i opisywanych uprzedzeń personalnych.

2. Napisz odwołanie

Jeżeli dostałeś uchwałę o odmowie nadania stopnia doktora habilitowanego a w postępowaniu zauważasz liczne rażące naruszenia prawa oraz błędy merytoryczne w recenzjach – pisz odwołanie. Odwołanie do CK to jedyna możliwość przedstawienia swoich racji. Masz na to tylko miesiąc. Po upływie tego terminu nie będziesz miał już nigdy możliwości dochodzenia swoich racji.

Odwołanie piszesz do Centralnej Komisji za pośrednictwem Rady Wydziału, która wydała uchwałę o odmowie nadania stopnia. Rada ma 3 miesiące na wydanie opinii w sprawie i przesłanie dokumentów do CK. Natomiast Centralna Komisja w ciągu 6 miesięcy musi podjąć

uchwałę o utrzymaniu uchwały lub jej uchyleniu. Jeżeli Centralna Komisja przychyli się do twojego odwołania, może przekazać postępowanie habilitacyjne do ponownego rozpatrzenia tej samej albo innej radzie wydziału (jednostce organizacyjnej).

Podstawa prawna:

Ustawa o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki, art. 21.1.

3. W odwołaniu powołuj się na konkretne ustawy i orzeczenia NSA

Pamiętaj, habilitacja to nie tylko recenzje. Postępowanie habilitacyjne jest postępowaniem administracyjnym¹ a twoich recenzentów, komisję habilitacyjną, członków rady wydziału i członków Centralnej Komisji obejmuje szereg przepisów prawa, do których należą:

- Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki,
- Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym,
- Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny
- Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych
- Kodeks Etyki Pracownika Naukowego

4. Korzystaj z prawa dostępu do dokumentów

Pamiętaj, że na każdym etapie postępowania habilitacyjnego masz prawo dostępu do wszystkich dokumentów. Możesz żądać protokołów dotyczących twojego postępowania, materiałów audiowizualnych i teleinformatycznych z posiedzeń komisji habilitacyjnej i rady wydziału. Dziekan, rada wydziału, Centralna Komisja nie mają prawa odmówić ci dostępu do dokumentów dotyczących twojego postępowania. Możesz żądać dokumentów w postaci kopii lub skanów. Możesz odebrać dokumenty osobiście, prosić o przesłanie ich na adres korespondencyjny lub na podany adres mailowy.

Podstawa prawna:

Ustawa o dostępie do informacji publicznej, art. 7.

¹ D. Kała, *Odwołanie od uchwały rady wydziału w sprawie odmowy nadania habilitacji – wybrane problemy praktyczne*, [w:] *Specyfika postępowań administracyjnych w sprawach z zakresu szkolnictwa wyższego i nauki* (red.) J. P. Tarno, A. Szot, P. Pokorny, s. 167.

5. Sprawdzaj autentyczność dokumentów

Pamiętaj, komisje habilitacyjne i rady wydziałów tworzą ludzie o różnym stopniu moralności. Jeżeli w twoim postępowaniu wystąpiły uchybienia proceduralne, prawdopodobnie chcąc uniknąć odpowiedzialności, będą starali się je ukryć, zatuszować. Dlatego sprawdzaj, czy dokumenty są zgodne ze stanem faktycznym postępowania. Jeżeli w dokumentach stwierdzisz niezgodności, zmanipulowane wypowiedzi, braki stron w protokołach, wykasowane nagrania z posiedzeń itd. – zgłoś fałszerstwa do prokuratury.

Podstawa prawna:

Kodeks karny, art. 270.

6. Oceń rzetelność recenzji

Pamiętaj, że recenzja habilitacyjna ma wartość opinii biegłego. Każda recenzja powinna być obiektywna, rzetelna, przejrzysta i bezstronna. Powinna być przygotowana przez osoby uznanej renomie naukowej, w tym międzynarodowej, z twojej dziedziny naukowej. Tymczasem recenzje habilitacyjne niejednokrotnie zawierają błędy merytoryczne, osobiste uprzedzenia do habilitanta, dezinformacje, nieprawdę, manipulacje czy po prostu pomijają istotne aspekty twojej działalności i dorobku naukowego. Jeżeli stwierdzisz, że twoje recenzje są nierzetelne, że recenzenci nie dołożyli należytej staranności przy jej sporządzaniu a wydana recenzja zawiera szereg przekłamań i jest niezgodna z obowiązującym prawem – pamiętaj, masz prawo bronić swoich racji. W odwołaniu odpowiedz krótko i rzeczowo na stawiane ci zarzuty.

Podstawa prawna:

Kodeks postępowania administracyjnego, art. 84 § 1, art. 75. § 2,

Ustawa o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, art. 18a. pkt. 5.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, art. 233. § 1.

Kodeks Etyki Pracownika Naukowego, pkt 3.4.

Orzeczenia:

z dnia 26 kwietnia 2006 r., sygn. akt I OSK 1364/05,

z dnia 6 października 1993 r., sygn. akt I SA 1270/93,

z dnia 23 marca 2007 r., sygn. akt I OSK 2030/06,

7. Zostałeś posądzony o plagiat

Jeżeli w recenzji habilitacyjnej recenzenci postawili ci zarzut plagiatu, bądź opisali to zjawisko w znacznie łagodniejszej formie, np. przyłuszenie fragmentów cudzych wypowiedzi, powtórzenia cudzych tekstów czy zapożyczenia pamiętaj, że postępowanie habilitacyjne musi być zawieszona do czasu wyjaśnienia przez komisję dyscyplinarną faktu istnienia, bądź nie plagiatu. Postępowanie habilitacyjne może być zawieszona na twoją pisemną prośbę lub na postanowienie komisji habilitacyjnej. Natomiast jeżeli nie toczyło się przeciwko tobie żadne postępowanie wyjaśniające, a w uzasadnieniu o odmowie nadania stopnia doktora habilitowanego widnieje zarzut plagiatu, jest to złamanie podstawowego prawa obywatela – domniemania niewinności

Podstawa prawna:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., art. 42. 4.

Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych

Kodeks postępowania administracyjnego art. 97 i art. 98.

8. Zostałeś posądzony o autoplgiat

Jeżeli w postępowaniu zarzucono ci popełnieni autoplgiatu, pamiętaj – takie pojęcie nie występuje na gruncie prawa. Słowo samo w sobie jest zaprzeczeniem - "autokradzież". W konsekwencji nie ma przepisu, który za autoplgiat (wykorzystywanie swojego, wcześniej udostępnionego dzieła) wprowadzałby sankcje karne (tak jak jest to w klasycznym plagiacie). Udowodnij, że wszystkie fragmenty mają odpowiednie przypisy w tekście. Podobnie jak w przypadku plagiatu, zarzut autoplgiatu powinien skutkować zawieszeniem postępowania do czasu dyscyplinarnego ustalenia słuszności zarzutu. Postawienie zarzutu autoplgiatu skutkującego nienadaniem tytułu doktora habilitowanego nie może mieć miejsca w sytuacji kiedy nie ma prawnie ustalonych kryteriów autoplgiatu.

Rzeczowe informacje o plagiacie i autoplgiacie znajdziesz na [http://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/809AA726A2EBA65BC12578DA00426605/\\$file/Infos_108.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/809AA726A2EBA65BC12578DA00426605/$file/Infos_108.pdf)

9. Nie dostałeś uzasadnienia

Jeżeli nie dostałeś uzasadnienia odmowy nadania stopnia lub otrzymane uzasadnienie jest bardzo ogólne nie będziesz mógł napisać rzetelnego odwołania. Tylko znając konkretne powody odmowy nadania stopnia będziesz miał szansę do polemizowania z nimi. „Uchwała

radę wydziału powinna zawierać: oznaczenie rady wydziału, datę wydania, powołanie podstawy prawnej, rozstrzygnięcie, uzasadnienie faktyczne i prawne, pouczenie, czy i w jakim trybie służy od niej odwołanie, podpis z podaniem imienia i nazwiska oraz stanowiska służbowego przewodniczącego organu kolegialnego. Uzasadnienie faktyczne uchwały rady wydziału powinno zawierać: wskazanie faktów, które organ uznał za udowodnione, dowodów (recenzji), na których się oparł, oraz przyczyn, z powodu których innym dowodom (recenzjom) odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, natomiast uzasadnienie prawne – wyjaśnienie podstawy prawnej uchwały, z przytoczeniem przepisów prawa²”.

Podstawa prawna:

Kodeks postępowania administracyjnego, art. 107 § 1 i 3, oraz art. 77 § 1 i art. 80

Ustawa o stopniach naukowych i tytule naukowym, art. 29

Orzeczenia:

z dnia 26 kwietnia 2006 r., sygn. I OSK 1364/05

z dnia 20 czerwca 2013 r. sygn. II SA/Wa 881/13

z dnia 10 kwietnia 2008 r., sygn. I OSK 58/08,

10. Nie odbieraj dokumentów wysłanych e-mailem

Pamiętaj, że cała korespondencja habilitacyjna musi być nadana listem poleconym. Czas wniesienia odwołania liczy się od daty doręczenia poczty.

Podstawa prawna:

Kodeks postępowania administracyjnego, art. 39, art. 39¹, art. 46

Orzeczenie:

z dnia 30 grudnia 2016 r., sygn. I OSK 995/16

11. Twoje postępowanie trwa dłużej niż określił to ustawodawca

Dokładne terminy poszczególnych etapów postępowania zawarte są w Ustawie o Stopniach i Tytule. Pomimo to, wiele postępowań toczy się po upływie ustawowych terminów. Nierzadko przewlekłość postępowań dochodzi do dwóch i pół lat. Jest to sytuacja niekorzystna dla osób pracujących na uczelniach, gdyż zakończeniu ulegają stosunki pracy (tzw. rotacja adiunktów). Przewlekłość postępowań to jedna z głównych przyczyn odwołań do CK.

Podstawa prawna:

Ustawa o stopniach naukowych i tytule naukowym, art. 21.1. i 2.

² Tamże, s. 170.

Kodeks postępowania administracyjnego, art. 35 § 1

Orzeczenie:

z dnia 14 maja 2009 r., sygn. I SA/Wa 184/09,

12. Nie umarzaj postępowania

Jeżeli uważasz, że recenzenci i członkowie komisji habilitacyjnej popełnili błędy w recenzjach a w przebiegu postępowania jest szereg uchybień proceduralnych nie staraj się o umorzenie. Pomimo nacisków i obietnic środowiska, walcz o swoje dobre imię. Umorzenie postępowania to przyznanie się do winy, do błędów, które niesłusznie zarzucili ci recenzenci i członkowie komisji.

13. Znajdź dobrego prawnika

Jeżeli odmowa nadania stopnia doktora habilitowanego, to twoje jedno z pierwszych postępowań na gruncie prawa, znajdź dobrego prawnika. Najlepiej takiego, który miał wcześniej kontakt z prawem związanym ze szkolnictwem wyższym. Dobry adwokat, znając kodeksy prawa administracyjnego karnego i inne, jest w stanie postawić więcej zarzutów natury prawnej w twoim postępowaniu.

Pamiętaj im więcej zarzutów i błędów proceduralnych wykażesz w odwołaniu, tym większa szansa, na to, że Centralna Komisja przychyli się do twoich zarzutów i przyzna się do naruszeń prawa. Lapidarne odwołanie nie ma szans w zetknięciu z doświadczonymi w odpieraniu zarzutów członkami CK.

14. Opublikuj w internecie swoje postępowanie wraz z dokumentami

Pamiętaj, że środowisko naukowców nie lubi negatywnego rozgłosu. Dlatego w internecie na stronach wydziałowych i stronie CK są negatywne recenzji i uchwała o nadaniu lub odmowie stopnia. Brak jest natomiast w dokumentacji odwołania, które wskazuje na ignorancje środowiska wobec prawa. Tylko z odwołania można dowiedzieć się o autentycznym przebiegu postępowania i rzetelności recenzji.

15. Zadbaj o zdrowie

Odmowa nadania stopnia doktora habilitowanego a przy tym niejednokrotnie utrata pracy, to prawdopodobnie największe przeżycie emocjonalne w twoim życiu. Dobre zdrowie i dużo siły będzie ci potrzebne, do niestety, nierównej walki. Pamiętaj, podejmujesz walkę

z potężnymi organizacjami takimi jak uczelnia, Centralna Komisja, za którymi stoją sztaby prawników, a osoby w nich pracujące nie ponoszą żadnej osobistej odpowiedzialności za popełnione przez siebie błędy czy celowo popełnione działania.

16. Znajdź osoby w podobnym położeniu

Wspólne działanie, wspólne pomysły pomogą wam w pokonywaniu kolejnych przeszkód, jakie będą stawiali przed wami członkowie Rady Wydziału, CK i inni. Może uda wam się wspólnie dotrzeć do mediów i zainteresować je sprawą niesprawiedliwego traktowania? Może dzięki temu sprawy, które dawno pokrył kurz ujrzą światło dzienne?

Pamiętaj jednak, że z habilitacją w takim przypadku musisz się pożegnać raz na zawsze, a sprawy nagłaśniasz nie dla akceptacji siebie w tym hermetycznym środowisku. To środowisko wyrzuciło cię już z salonów, zatrzasnęło za tobą drzwi i nigdy cię już do nich nie wpuści.

Walczysz nie dla siebie, ale dla ponad 40 tysięcy adiunktów, których może spotkać ten sam los.

17. Świat poza uczelnią jest piękny

Kiedy minie pierwszy szok, związany ze zbrukaniem twojego wieloletniego dorobku, kiedy zaczniesz spoglądać na sprawę z dystansu, zobaczysz, że wokół ciebie są serdeczni ludzie. I jest ich zdecydowanie więcej niż na twoim byłym wydziale. Zajmij się pracami, na które dotychczas nie miałeś czasu: ogród, wizyta u dawno nieodwiedzanej rodziny... A jeżeli chcesz, to dalej pisz, publikuj, czytaj, ucz się, uczestnicz w konferencjach. Rób to dla siebie bo lubisz!

18. Nie daj się zwolnić

Na zrobienie habilitacji masz czas do 2021 r. Do tego czasu jako adiunkt mianowany nikt nie ma prawa cię zwolnić.

Wykładnia Ministerstwa i przepisy prawne:

http://habilitacja.eu/phocadownload/dokumenty/ile_na_habilitacji.pdf

02.07.2017 r.